

(بررسی و تدوین مولفه های طراحی حافظه جمعی کهن متن در بافت تاریخی شهرستان نی ریز فارس)

منصوره دهقانی بشته^{۱*}، فریال احمدی^۲

۱- کارشناسی ارشد گروه معماری، واحد علوم تحقیقات فارس، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران

۲- دکتری گروه معماری، استادیار دانشکده هنر و معماری دانشگاه مازندران، مازندران، ایران

چکیده

درک محیط شهری، فرایندی ذهنی است که از طریق ارتباط انسان و محیط پیرامون او انجام میگیرد. انسان پیامهای حسی محیط را دریافت کرده و تصویری از محیط در ذهن خود به وجود می آورد. یکی از عوامل موثر در شکل گیری این تصویر، خاطرات فردی یا جمعی از محیط است حال و با توجه به این مقدمه باید اذعان داشت که بافت تاریخی شهرستان نیریز با وجود داشتن پیشینه تاریخی و فرهنگی و هنری به خصوص در زمینه ی معماری، دارای گسستگی درزمینهء پیوند با معماری بومی و اصیل خود قرار گرفته است، که موجبات بر هم تنیدگی و پریشانی خاطرات جمعی و فردی را در حافظه استفاده کنندگان از بافت تاریخی برجای گذاشته است. پژوهش حاضر با روش توصیفی و تحلیلی و انجام مطالعات کتابخانه ای و همچنین برآشت ها و مشاهدات میدانی صورت گرفته است. لذا سه زون ۱ و ۲ و ۳، در شهرستان نیریز با هویت های ویژه، جهت سنجش عوامل موثر بر خاطره جمعی در گردآوری اطلاعات به صورت مشاهده و در پاره ای از موارد مصاحبه با کاربران، مورد تحلیل و بررسی قرار گرفته است به دنبال تبیین عوامل موثر بر شکل گیری خاطره جمعی در فضاهای بافت تاریخی این شهر، نتایج تحقیق حکایت از آن دارد که ترکیب سه مفهوم کالبد مکان، معنای مکان و فعالیت و رویدادهای مکان، مفاهیم پایه ی شکلگیری خاطره جمعی است. تفاوت در مولفه های شکل دهنده به این سه مفهوم متناسب با هویت مکان، تمایز در خاطرات جمعی فضاهای تاریخی شهری را سبب شده است. به گونه ای که در زون ۱ نقش فعالیت و رویدادهای مکان و در زون ۲ معنای مکان نقش موثرتری در شکل گیری خاطرات جمعی داشته اند.

واژه های کلیدی: کهن متن، حافظه جمعی، بافت تاریخی، شهرستان نیریز، زون ۱-۲-۳

۱- مقدمه

محلات تاریخی شهری به همراه فضاهای جمعی شهری بستر شکلگیری حیات مدنی در شهر بوده که مناسبات چهره به چهره، تظاهرات سیاسی، جشن ها و اعیاد در آن برگزار می شود و از پس این تعاملات، بخشی از میراث تاریخی و فرهنگی جامعه و انتقال ارزش های مشترک جامعه شکل میگیرد. فضاهای جمعی بستر مشترکی است که مردم فعالیت های کارکردی و مراسمی را که پیونددهنده اعضای جامعه است، در آن انجام می دهند، چه روزمرگی های معمولی باشد و چه جشنواره های دوره ای [1] دو مفهوم فرم (کالبد) و عملکرد محتوا مهم ترین عوامل شکل دهنده به فضاهای جمعی و تاریخی بوده که نوع ترکیب این دو مفهوم به شکل گیری ماهیت متفاوتی از فضا منجر می شود. یکی از ایده آل های متصور بر این گونه فضاها ارتقا کیفیت آن ها تا سطح مکان است. عوامل موثری در گذر فضا به مکان دخیل هستند که یکی از مهم ترین آنها خاطره انگیزی مکان است [2].

رویدادها و تعاملات انسان است که فضا را خاطره انگیز کرده و هم پیوند با تجارب پیشین و آتی او قرار میگیرد و در این حالت است که پدیده ای به نام خاطره جمعی شکل میگیرد که در گذر زمان در ذهن شهروندان مانده و جزئی از هویت مشترک جامعه